

Miljørettet helsevern og folkehelse

-Hvordan jobber vi i Gjøvikregionen?

Boligsosial konferanse

24.-26. september 2018

Daglig leder/overingeniør Randi Haugen og
avd.ing. Siren Gaden Rossemyr

AGENDA

- Presentasjon av GHMT
- Lovverk og dokumentunderlag
- Arbeidsformer og fokusområder
- Faglige nettverk og samarbeid

GJØVIKREGIONEN
HELSE- OG MILJØTILSYN IKS

Gjøvikregionen helse- og miljøtilsyn IKS (GHMT)

- **Interkommunalt selskap for:**
 - Gjøvik kommune
 - Østre Toten kommune
 - Vestre Toten kommune
 - Søndre Land kommune
 - Nordre Land kommune
 - Gran kommune fra 01.01.13- overgangsordning for 2012
- Ca. 84 000 innbyggere
- Lunner fra januar 2019?

Organisasjonskart

Gjøvikregionen helse- og miljøtilsyn

Gjøvik, Toten, Land og Gran

REPRESENTANTSKAP
6 medlemmer
1 representant fra hver kommune

STYRE
7 medlemmer
1 representant fra hver kommune
og 1 representant fra de ansatte

Fagrådet
Består av kommuneoverlegene
i Gjøvik, Toten, Land og Gran

Daglig leder 100 %
Randi Haugen

**Samf.-
medisiner** 100 %
(midlertidig ansatt med
annen fagbakgrunn)

Avd.ing. 100%
Grethe Hegstad

Rådgiver 100%
Ingunn Sandvik

Rådgiver 50%
Miriam Tessem Strøm

Selskapets hovedoppgaver

- Lovpålagte oppgaver som tilsyn, rådgivning, veiledning og saksbehandling på vegne av og i samarbeid med kommuneoverlegene (fagråd/stedfortrederavtale)
- Samarbeid med kommunens øvrige etater
- Interkommunalt samarbeid om folkehelseoversikter og folkehelse

Lovverk

- **Folkehelseloven**

- Forskrift om miljørettet helsevern
- Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.
- Forskrift for badeanlegg, bassengbad og badstu m.v.
- Forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie-, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v.
- Forskrift om vannforsyning og drikkevann
- Forskrift om bekjempelse av skadedyr
- Forskrift om strålevern og bruk av stråling
- Forskrift om gjødselvarer m.v. av organisk opphav
- Forskrift om oversikt over folkehelsen

- **Smittevernloven**

- **Strålevernloven**

- **Lov om vern mot tobakkskader**

- **Forvaltningsloven**

- **Offentleglova**

Arbeidet omfatter

- Godkjenning av virksomheter
- Motta og behandle meldinger
- Uttalelse til planer
- Råd og veiledning
- Klagesaksbehandling (klager fra publikum)
- Tilsyn
- Folkehelseoversikter

Miljørettet helsevern

- *Lovpålagt oppgave*
 - «...omfatter de faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Disse omfatter blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer » (Folkehelseloven § 8, kap. 3).
- Skal ha oversikt over miljøforhold som har betydning for helsen, oversikt over helsetilstanden i kommunene, og ivareta helseaspektet i planlegging.

Folkehelse

- Definisjon, folkehelse:
 - «befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning » (folkehelseloven § 3 a).
- Definisjon, folkehelsearbeid:
 - «samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen » (folkehelseloven § 3 b).

Tilsyn

- Nasjonale føringer
- Risikovurderinger, ressurser
- Tilsynsplan
- Utfra henvendelser/klager

[IS-2288 Veileder for kommunens tilsyn med miljørettet helsevern \(Helsedirektoratet, 2016\)](#)

Veileder for kommunens tilsyn med miljørettet helsevern

Regelverk, metodikk og saksbehandling

Tilsynsområder

- Godkjenningspliktige virksomheter
 - Skoler
 - Barnehager (også dagmamma)
 - Lokaler til tatoverings- og hulltakingsvirksomhet
- Meldepliktige virksomheter
 - Asylmottak
 - Campingplasser
 - Solarier
 - Badeanlegg, bassengbad, boblebad m.v.
 - Lokaler til frisør-/hudpleievirksomhet
 - Lokaler for undervisning og andre forsamlingslokaler
 - Virksomheter som har kjøletårn e.l.
- Friluftsbad/badeplasser
 - Overvåkning av vannkvalitet ved badeplasser

Meldeskjema for asylmottak

Meldeskjema for asylmottak

Etter forskrift om miljørettet helsevern 25. april 2003 med hjemmel i lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven).

Trinn 1 av 7

14%

Melding til kommunen vedrørende asylmottak

- ☐ Ny virksomhet
- ☐ Vesentlig utvidelse eller endring
- ☐ Avvikling

§ 14 om Meldepliktige virksomheter: Asylmottak skal melde til kommunen før oppstart og ved vesentlige utvidelser eller endringer. Gjelder meldingen til kommunen ny virksomhet eller en vesentlig utvidelse/ending?

Trinn 1:

Søknad om samtykke til planer for lokaler og uteområder til barnehager og skoler

etter § 6 i

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

- Fylles ut av tiltakshaver, ved prosjektansvarlig, gjerne i samråd med virksomhetsleder.
- Sendes godkjenningsmyndigheten så tidlig som praktisk mulig, gjerne samtidig med innsending av rammesøknad til byggesaken.
- Forskriftens veileder skal benyttes ved utfylling av skjema. Se helsedirektoratet.no eller veileder.fmh.no

Trinn 2:

Søknad om godkjenning av barn og elevers arbeidsmiljø

etter § 6 i

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

- Fylles ut av skolen eller barnehagen ved rektor eller styrer.
- Sendes godkjenningsmyndigheten før oppstart.
- Søknaden skal dokumentere at krav i forskriften overholdes.
- Forskriftens veileder skal benyttes ved utfylling av søknaden. Se helsedirektoratet.no eller veileder.fmh.no

1. Søknaden gjelder

☐ Nybygg	☐ Skole	☐ Offentlig virksomhet
☐ Rehabilitering/ombygging	☐ Barnehage	☐ Privat virksomhet
☐ Tilbygg/tilleggsarealer		
☐ Midlertidige lokaler		
☐ Driftsmessige endringer		

Antall barn/elever som virksomheten er beregnet for:

Netto innendørs lekeareal/undervisningsareal per barn/elev:

Netto utendørs lekeareal/undervisningsareal per barn/elev:

Barnehageplasser (over/under 3 år)/elevtall:

2. Opplysninger om søker

Navn på virksomheten		Adresse	
Tiltakshaver	Kontaktperson	E-post	Telefon
Prosjektleder		E-post	Telefon

3. Informasjon om innredning (5.9)

1. OPPLYSNINGER OM VIRKSOMHETEN:

Navn på virksomheten (avd.):	
Rektor/Styren/leder:	
Annen kontaktperson i virksomheten:	
Antall barn/elever:	
Antall avdelinger/klasser:	
Antall ansatte/årsverk:	
Forventet oppstart/drift:	

Sted, dato	Underskrift
Søknad med vedlegg sendes: Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS	

Andre oppgaver

- Luftforurensning utendørs
- Klager på støy
- Stråling
- Bolighygiene/inneklima
- Skadedyr
- Avfall
- Ulykkesforebygging
- Slam/forurensning

Helse i planlegging

«Helsehensyn skal så langt som mulig ivaretas gjennom ordinære prosesser knyttet til planlegging og godkjenning av virksomheter og eiendommer. Der annet regelverk fastsetter helsebegrunnede krav eller normer, skal det tas utgangspunkt i disse ved vurderingen av hvorvidt forskriftens krav til helsemessig tilfredsstillende drift, jf. kapittel 3, er oppfylt.»

- **Forskrift om miljørettet helsevern, § 3**
 - **Forholdet til annet regelverk**

Helse i planlegging, forts.

- Tidlig involvering i nye planer
- Helse- og arealforum
- Reguleringsplaner, byggesak, m.m.
- Uttalelser til forhold som har betydning for helsen

Fra reaktiv til proaktiv rolle

Miljørettet helsevern – lokalt folkehelsearbeid

Miljøfaktorer som påvirker helsen; biologiske, kjemiske og fysiske miljøfaktorer. Ansvar og myndighet for fagområdet miljørettet helsevern er lagt til kommunen.

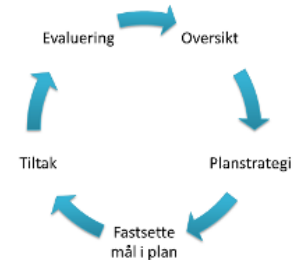
Kunnskapsgrunnlag

Miljørettet helsevern omfatter alt i vårt miljø som direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen; det innebærer fysiske, kjemiske, biologiske og sosiale miljøfaktorer. Ansvar og myndighet for fagområdet miljørettet helsevern er tillagt kommunen med hjemmel i folkehelseloven.

^ Fra reaktiv til proaktiv rolle

For kommunene har det tradisjonelt sett vært to linjer å arbeide langs innen miljørettet helsevern. På den ene siden er det kontroll- og tilsynsoppgaver kommunen forvalter, langs den andre linjen er det oppgaver relatert til planlegging og forebygging. Kontroll- og tilsynsoppgaver betegnes som reaktive ettersom tiltak iverksettes etter at en/ flere uønsket(e) situasjon(er) har oppstått. Planlegging- og forebyggingsaktivitetene betegnes som proaktiv. Dette fordi tiltak iverksettes i før en uønsket tilstand eller hendelse har oppstått. Gjennom det [systematiske folkehelsearbeidet](#) er det en intensjon om å bringe miljørettet helsevernfeltet over i en mer proaktiv rolle.

ILLUSTRASJON AV DET SYSTEMATISKE FOLKEHELSEARBEIDET

VEIVISERE – OVERSIKT

- [Hva er veivisere i lokale folkehelseiltak](#)
- [Prinsipper for tiltaksutforming](#)
- [Psykisk helse og livskvalitet](#)
- [Utdanning](#)
- [Økonomi](#)
- [Bolig](#)
- [Arbeid](#)
- [Miljørettet helsevern](#)
- [Skader og ulykker](#)
- [Ernæring](#)

Interkommunal helseoversiktsgruppe

- Fra mars 2015
- Tverrfaglig sammensatt.
- Statistikkgrunnlag
- Danne kunnskapsgrunnlag for planstrategien
- Status og utvalgte utfordringsområder
- Deltatt i utarbeidelse av folkehelseoversikt
- Årlig oppdatering, revideres hvert 4. år

Folkehelseoversikt
Søndre Land kommune – 2016

Planlegg for framtida

Fylkesmannen i Oppland, Oppland fylkeskommune og
Gjøvikregionen helse- og miljøtilsyn IKS inviterer til fagdage

Planlegg for framtida

Gode lokalsamfunn – felles ansvar

7.–8. februar på Quality Hotel Strand Gjøvik

- Seminar 07.02.2018
- Samarbeid med Oppland Fylkeskommune og Fylkesmannen i Oppland
- Michael Fuller-Gee, landskapsarkitekt og byplanlegger i Arendal kommune

Samarbeid

- Tverrfaglig (barnehage/skole, eiendom)
- Felles tilsyn (brann, byggesak, Mattilsynet, Arbeidstilsynet, Fylkesmannen m.fl.)
- «Helse- og arealforum»
- Folkehelseforum- *Felles fokusområder for folkehelse*

Faglige nettverk

- NEMFO (Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid)
- Yammer
- Nettverk for miljørettet helsevern i Akershus og Oslo
- Mjøskameratene

Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet: avklaringer av faglige spørsmål ved behov.

Prosjekter

- 2016/2017
- Inneklima- nasjonal tilsynskampanje
- Akustikk i barnehager
- Asylmottak
- Tatoveringsvirksomheter
- Tilsyn med solarievirksomheter
- 2018→
- Tilsyn med utleieboliger
- Tilsyn med treningssentre (egenrapportering)
- Tilsyn med sykehjem- nasjonal tilsynskampanje

2015-2018 Tilsyn med asylmottak i Gjøvikregionen

Sluttrapport for prosjektet

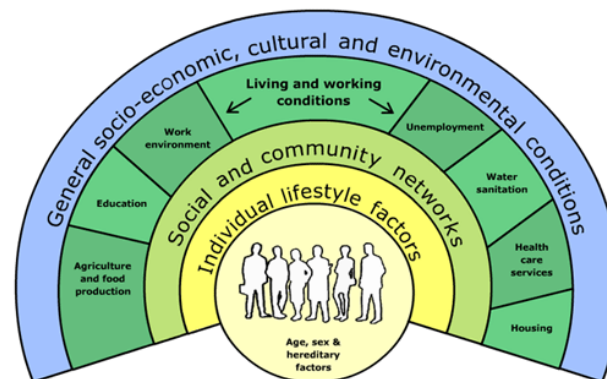
2015-2018

Siren Gaden Rossemøy
Miriam Tessem Strøm

GJØVIKREGIONEN
HELSE- OG MILJØTILSYN IKS

The Main Determinants of Health

Dahlgren og Whitehead (1991)

Bokvalitet på norske asylmottak

CASESTUDIER

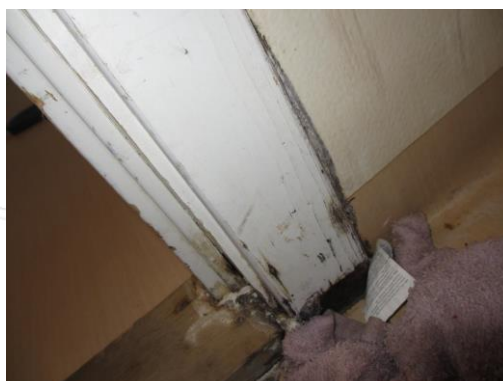
SINTEF

NTNU

Eli Støa
Åshild Lappegard Hauge
Karine Denizou
Ragne Øvre Thorshaug
Anne Sigfrid Grønseth

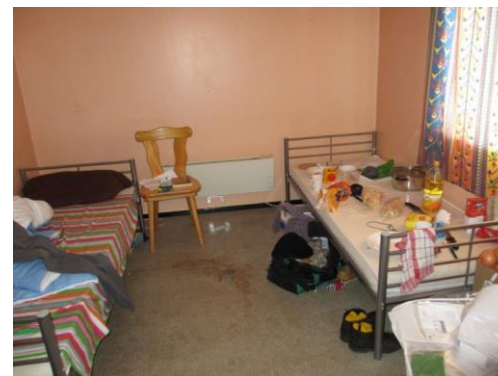
Bokvalitet i asylmottak
En veileder

GJØVIKREGIONEN
HELSE- OG MILJØTILSYN IKS

NITRIST: TV-stua er avgrenset
mot heissjakten med en plate.

6 NYHETER

Torsdag 26. mai 2016 OPPLAND ARBEIDERBLAD

IKKE SLIK. På denne måten skulle et perforert på mottaket på Dokka bli varmere.

FUKTSKADER: Så ut det ut på et familierom på Wulla, der beboerne er et par som ventet barn.

TRENGER MYE UTBEDRING: Asylmottaket på Wulla i Sande Land har fått mange pålegg om utbedringer etter at Gjovikregionen helse- og miljøtilsyn IKS hadde tilrettet med anslaget.

ARKIVBILDE

Mange asylmottak trenger omfattende oppgradering

Råte og dårlig klima

GJØVIK: Inspektørene fant alt fra mugg og råte til dårlig sikkerhet da de kontrollerte asylmottakene i Gjovik, Toten og Land.

INGVAR SKATTERUD
byr@skatterud.no

Inspeksjonene har foregått i vår i regi av Gjovikregionen helse- og miljøtilsyn IKS, et interkommunalt selskap, sammen med de respektive kommuners kommunaleleger.

Det ble blide sett på de fire nye forholdsvis i begynnelsen som brukes som asylmottak. Men det ble også sett på hvordan mottakene fungerer, de psykososiale behovene.

Lange utbedringslister
Noen mottak har fått en rekke utbedringspunkter etter inspeksjonen.

På Sande Land Starlige mottak, Wulla Glid, ble det notert tyvutbedringspunkt. Blant disse er det nye fuktskader, dårlig ventilasjon, ødelagt elektrisk materiell og manglende beredning på vinduet. Tilhøyet konsultasjon av vedlikeholdet av bygningen er mangelfull, også utredning. Tilsvaret stiller spørsmål ved om ballongene er sikre for beboerne. Det ble også påpekt at teppefibre i fellesrom ikke tilfredsstillende for hygiene, mens det fra personalet side ble kommentert at uten teppefibre ble ikke rommet brukt, fordi det er golvkaldt der om vinteren.

Mangler håndvask
Mottaket på Dokka for emne midtreidige sysselsatte fikk 14 utbedringspunkter. Her ble rengjøring og utbedring av ventila-

sjonen påpekt. Kjøleskabet manglet håndvask, slik at beboerne kunne ha bedre hygiene ved matlagning. Det ble også påpekt at mange beboere oppbevarer mat på rommene sine, noe som øker risikoen for skadedyr.

Brenn og sikkerhet
På Mottaket i Hov, også kalt skinnkassen, ble mange av utbedringspunktene på sikkerhet og beredning. Gardinet som er i kontakt med pænderne, mangler på røykvarsler, manglende beredning av vinduet over bakkeplan, og dårlig ventila-

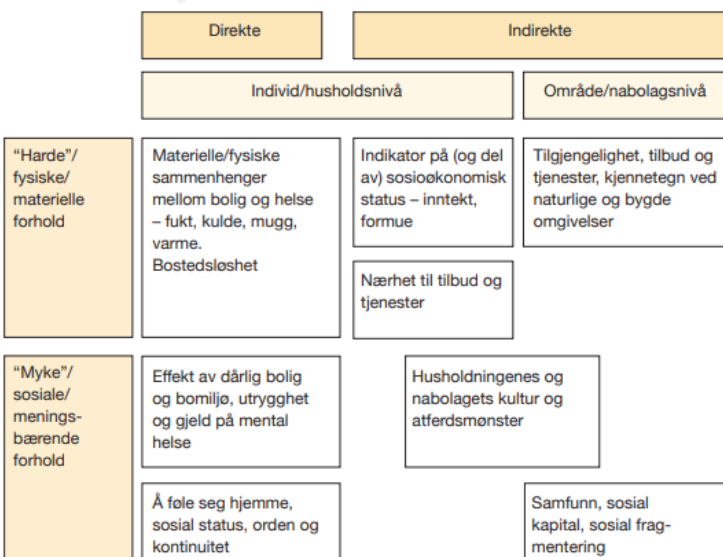
sjon er blant de totalt 22 utbedringspunktene.

På Rindella i Gjovik fant inspektørene 13 punkter som må utbedres. Oppl. har manglet kjøleskabet håndvask. Den var forstørret. Inneklipsen var for dårlig, og dør og isolering må utbedres.

- Vi ønsker å være en positiv pådriver for kvalitetsarbeidet, som daglig leder for Gjovikregionen helse- og miljøtilsyn IKS, Randi Høgen.

Hun viser til at det var en gjennomgang av forholdene på Rindella tidligere, og der et utbedringsarbeidet gikk i gang.

Bomiljø- hvordan kan vi påvirke noe her?

Figur 1
Direkte og indirekte/ «harde» og «myke» måter bolig kan påvirke helse på. Fra Shaw (2004).

	BOLIG	BOMILJØ
Fysiske/kjemiske faktorer	Inneklima, fukt, radon,	Forurensing, støy, tilgang til grøntarealer og rekreasjonsområder
Sosiale faktorer	trangboddhet, leie (eie) vilkår, grad av stabilitet, boevne	Marginalisering/segregering, "forslumming", bostedsløshet
Strukturelle faktorer	Bolig som faktor i inntektsfordelingen, finansieringsordninger (bostøtte, "startlån" med mer)	Statlig og kommunal boligpolitikk, boligsosial handlingsplan (kommunen) Plan- og bygningsloven

2018→ Tilsyn med utleieboliger i Gjøvikregionen

- Pilotprosjekt i Gjøvik kommune
- Samarbeid med brann og byggesak
- Ikke gjort systematisk tilsyn innen miljørettet helsevern tidligere

«Suksessfaktorer»

- Godt arbeidsmiljø og samarbeidsklima
- Sterkt fagmiljø- variert fagbakgrunn
- Samarbeid på ulike områder i kommunene
- Systematisk arbeid
- Tett oppfølging- tilsyn kombinert med rådgivning og veiledning
- Videreføring av arbeid og erfaringer
- «Endringsvilje»/initiativ

Takk for oppmerksomheten!

Hjemmeside: www.ghmt.no

E-post: postmottak@ghmt.no

Telefon: 61 13 42 90

Besøksadresse: Studievegen 7, 2815 Gjøvik

<https://www.facebook.com/ghmt.iks/>